

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและสำคัญยิ่งของประเทศชาติ เนื่องจากเยาวชนเป็นความหวังใหม่ของสังคม เป็นวัยที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและสติปัญญา เป็นวัยที่กำลังก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงานเพิ่มผลิตผลได้มาก เป็นวัยที่มีศักยภาพเหมาะสมที่ควรได้รับการพัฒนาให้เป็นพลังของชาติที่ต้องสืบทอดและรับภาระกิจการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงปลอดภัย ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป ดังนั้นเยาวชนจึงเปรียบเสมือนผู้ชื้ออนาคตของสังคม หากเยาวชนถูกทอดทิ้งปล่อยปละละเลยเสียเท่ากับว่าสังคมต้องสูญเสียอนาคตที่ดีของชาติไป และสังคมนั้นอาจประสบกับความยุ่งยากและความหายนะได้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ได้เน้นถึงความสำคัญของเยาวชนโดยมีมาตรา 62 ซึ่งกำหนดไว้ว่า "รัฐพึงสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนของชาติให้เป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมและเพื่อความมั่นคงของรัฐ" (จรัล มีสุข, 2524 อ้างถึงใน ยุทธนา ปิยะจันทร์, 2531) เยาวชนจึงเป็นกลุ่มประชากรที่ควรได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษจากสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและประชากรก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาค่าครองชีพเพิ่มสูงขึ้น ปัญหาการว่างงาน ปัญหาความยากจนขาดแคลน รวมทั้งการกระจายรายได้ระหว่างกลุ่มคนที่มีความต่างกันอย่างชัดเจน เป็นต้น ซึ่งมีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ทำให้เขาต้องเผชิญกับสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นดังกล่าว ทำให้เด็กและเยาวชนบางกลุ่มหลงกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เนื่องจากเด็กและเยาวชนมีร่างกายและจิตใจไม่เหมือนผู้ใหญ่ ยังอ่อนต่อสติปัญญาและความรู้สึก รับผิดชอบหรือมีปัญหาทางครอบครัว ซึ่งอาจเป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนถูกชักจูงให้กระทำความผิดได้ง่าย (ศาลเยาวชนและครอบครัว, 2535) เช่นกระทำความผิดในคดีลักทรัพย์ ปล้นชิงทรัพย์คดียาเสพติดสารระเหย ทำร้ายร่างกาย ชก โจร ความผิดเกี่ยวกับเพศ ฆาตกรรม

และอื่น ๆ ทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ต้องถูกศาลเยาวชนและครอบครัวพินาศให้ส่งตัวไป
 รับการฝึกและอบรมในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งมีจำนวนมาก ดังจะเห็นได้
 จากรายงานสถิติเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดประจำปีพุทธศักราช 2537 ของสถานพินิจ
 และคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางพบว่ามีจำนวน 4,569 คน
 เมื่อจำแนกตามเพศเป็นเด็กและเยาวชนที่เป็นเพศชายจำนวน 4,123 คนคิดเป็นร้อยละ 90.24
 และเพศหญิงจำนวน 446 คน คิดเป็นร้อยละ 9.76 จำแนกตามอายุนั้นพบว่าเด็กและเยาวชนที่
 กระทำความผิดส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 15 ปี ถึง 18 ปี ซึ่งมีถึงร้อยละ 74.4 เมื่อพิจารณาถึง
 ระดับการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับ
 ประถมศึกษาจำนวน 2,284 คน คิดเป็นร้อยละ 49.99 รองลงมาได้แก่ระดับมัธยมศึกษาและ
 สูงกว่ามีจำนวน 2,054 คน คิดเป็นร้อยละ 44.96 ส่วนเด็กและเยาวชนที่ไม่มีการศึกษาเลยมี
 เพียงร้อยละ 231 คนคิดเป็นร้อยละ 5.05 เมื่อจำแนกตามจำนวนพี่น้องชายและหญิงของ
 เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดพบว่า ส่วนใหญ่จะมีพี่น้องชาย 1 คน และพี่น้องหญิง 1 คน
 คิดเป็นร้อยละ 27.6 และ 28.1 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาถึงอาชีพของบิดามารดา พบว่า
 ส่วนใหญ่บิดามีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 19.74 และส่วนใหญ่มารดามีอาชีพรับจ้างเช่นกันคิด
 เป็นร้อยละ 14.59 (ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง, 2537)

เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายและถูกศาลเยาวชนและครอบครัวกำหนดให้เข้า
 รับการฝึกและอบรมต่าง ๆ ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางตามพระราชบัญญัติ
 จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 ซึ่งมีผล
 ใช้บังคับเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2535 นั้น "เด็ก" หมายถึงบุคคลอายุเกินเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่
 ยังไม่เกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ และ "เยาวชน" หมายถึงบุคคลอายุเกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปด
 ปีบริบูรณ์ (ศาลเยาวชนและครอบครัว, 2535) เด็กและเยาวชนเหล่านี้สถานพินิจและคุ้มครอง
 เด็กและเยาวชนมีอำนาจที่จะนำตัวไปรับการฝึกและอบรมจนกว่าเด็กและเยาวชนจะมีอายุครบ
 24 ปีบริบูรณ์ ซึ่งจะมีจำนวนน้อยมากที่จะรับการฝึกอบรมถึงขนาดนั้น (เตือนใจ ชาลี, 2535)
 เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้เป็นเยาวชนกลุ่มพิเศษที่มีปัญหาควรได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ เนื่องจาก
 การพัฒนาเยาวชนกลุ่มนี้จะต้องใช้เวลาและทรัพยากร ปรับสภาพที่เป็นปัญหาให้หมดหรือบรรเทา
 เบาบางลง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม

และประสานงานเยาวชนแห่งชาติ นโยบายและแผนพัฒนาเยาวชนระยะยาว, 2524)

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง เป็นหน่วยงานที่รองรับภารกิจของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ทำหน้าที่ในด้านการฝึกและอบรม แก้ไขฟื้นฟูความประพฤติของเด็กและเยาวชนเพื่อสวัสดิภาพและอนาคตได้จัดการศึกษาออกโรงเรียนบริการให้แก่เด็กและเยาวชนกลุ่มพิเศษนี้ การสอนวิชาสามัญหลักสูตรการศึกษาออกโรงเรียน การสอนวิชาชีพ การพัฒนานิสัย และงานพัฒนาสุขภาพอนามัย (ศาลเยาวชนและครอบครัว, 2535)

การจัดการศึกษาออกโรงเรียนสายอาชีพในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง เป็นแนวทางหนึ่งที่จะพัฒนาและเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในสาขาวิชาอาชีพต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในสังคมที่กำลังพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหาค่าว่างงาน และการกระจายรายได้ได้ส่วนหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียนฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) มีนโยบายในข้อที่ 4 ที่ว่า "เร่งรัดปรับปรุงการจัดการการศึกษาออกโรงเรียนเพื่อพัฒนาอาชีพให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการทำงานของประเทศไทยในอนาคต โดยเน้นการพัฒนาฝีมือแรงงานที่ขาดแคลนและการพัฒนาประชาชนให้มีความรู้ความสามารถในการตัดสินใจเลือกช่องทางและการประกอบอาชีพที่เหมาะสม" (กรมการศึกษาออกโรงเรียน, 2534) และสอดคล้องกับแนวคิดทิศทางหลักในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2537) ในข้อที่ 2 ที่ว่า "เร่งรัดการฝึกอาชีพแก่เยาวชนนอกระบบโรงเรียนอายุ 14-25 ปี ทั้งปริมาณและคุณภาพ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะให้สูงพอต่อการผลิตที่ทันสมัย และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, 2534) นอกจากนี้เป้าหมายในการพัฒนาเด็กของประเทศไทยแผน 7 (พ.ศ. 2535-2539) และแผน 8 (พ.ศ. 2540-2544) ในทิศทางที่ 7 ได้กล่าวไว้ว่า "เด็กต้องได้รับการฝึกอบรมพัฒนาความรู้และทักษะสำหรับการเตรียมการประกอบอาชีพตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจของตน เพื่อให้ตนเองได้ในเชิงเศรษฐกิจ รวมทั้งมีค่านิยมที่พึงประสงค์ในการทำงานที่สุจริต และเหมาะสมกับวัย" โดยพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนรู้วิชาชีพเพื่อให้เด็กและเยาวชนทุกคนสามารถพัฒนาความสามารถและทักษะสำหรับการประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมรวมทั้งให้มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพที่สุจริตมีความอดทน

ต่อการทำงานและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ส่งเสริมให้สถานศึกษาร่วมมือและประสานงานกันในการที่จะเปิดสอนวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ให้หลากหลาย เพื่อให้เด็กเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจเพิ่มขึ้น และขยายการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมด้านอาชีพระยะสั้นแก่เด็กที่อยู่นอกระบบโรงเรียนให้ได้ปีละประมาณ 800,000 คน (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, 2538)

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางนั้น ได้ดำเนินการให้มีการฝึกอบรมมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2497 (เดือนใจ ชาลี, 2535) แต่ผู้เรียนไม่ได้รับวุฒิปริญญา แต่ในปัจจุบันสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง กระทรวงยุติธรรม ได้ร่วมกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ จัดฝึกอบรมวิชาอาชีพให้แก่เด็กและเยาวชน โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการได้อนุมัติให้เปิดโรงเรียนผู้ใหญ่ในสถานฝึกและอบรมฯ และมีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรวิชาอาชีพระยะสั้นเมื่อปี พ.ศ. 2534 เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับสูงขึ้น และมีโอกาสศึกษาวิชาอาชีพสาขาต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางขึ้น โดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ควบคุมดูแลทางด้านวิชาการ ส่วนสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางได้ดำเนินการจัดการฝึกอบรมให้เป็นไปตามข้อกำหนดของหลักสูตรที่สอดคล้องกับความเป็นจริง และพยายามจัดหลักสูตรเนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอนและสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกับโรงเรียนภายนอก การสอนมีทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ โดยในแต่ละปีกำหนดช่วงเวลาเรียนเป็น 2 ภาคเรียนคือ ภาคเรียนที่ 1 เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงตุลาคม และภาคเรียนที่ 2 เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเมษายน รวมทั้งกำหนดหลักสูตรวิชาอาชีพไว้หลากหลายเป็น 100 ชั่วโมง 200 ชั่วโมง 300 ชั่วโมง ฯลฯ เพื่อให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ได้เลือกเรียนตามช่วงเวลาที่มียู่ ตามความสนใจและความถนัด เมื่อจบหลักสูตรตามเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลวิชาอาชีพของกรมการศึกษานอกโรงเรียน จึงจะได้รับวุฒิปริญญาจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งสามารถนำไปใช้สมัครงาน และเทียบโอนวิชาอาชีพเลือกตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญศึกษาของกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้อีกด้วย (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร, 2534) สถานฝึกและอบรมบ้านกรุณาได้จัดการศึกษานอกโรงเรียน

สายอาชีพ หลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในโรงเรียนผู้ใหญ่เทพการุณย์ โดยเปิดสอนวิชาอาชีพในปัจจุบัน 12 วิชาอาชีพ สถานฝึกและอบรมบ้านมุกิตา จัดการศึกษาออกโรงเรียนสายอาชีพในโรงเรียนผู้ใหญ่บ้านมุกิตา 3 วิชาอาชีพ สถานฝึกและอบรมบ้านปรานี จัดการศึกษาออกโรงเรียนสายอาชีพในโรงเรียนผู้ใหญ่เทพปรานี 5 วิชาอาชีพ สถานฝึกและอบรมบ้านอุเบกขา จัดการศึกษาออกโรงเรียนสายอาชีพในหน่วยวิชาชีพบ้านอุเบกขา 4 วิชาอาชีพ และดำเนินการทดสอบประเมินผลร่วมกับโรงเรียนผู้ใหญ่เทพการุณย์

จากสภาพการจัดการศึกษาออกโรงเรียนสายอาชีพในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2497 มีการดำเนินการในลักษณะของการฝึกอบรมผู้เรียนไม่ได้รับวุฒิบัตรจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2534 จึงได้รับอนุมัติให้เปิดโรงเรียนผู้ใหญ่ในแต่ละสถานฝึกและอบรมฯ แต่ปรากฏว่าเท่าที่ผ่านมายังไม่เคยมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาออกโรงเรียนสายอาชีพของโรงเรียนผู้ใหญ่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางกันอย่างจริงจัง ในรายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร ครูผู้สอน ผู้เรียน วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และเนื่องจากเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ที่กระทำความผิดและถูกศาลพิพากษาให้ส่งตัวไปรับการฝึกและอบรมอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางนั้น จะเป็นผู้ที่ขาดโอกาสที่จะเข้าศึกษาในโรงเรียนปกติ อันมีผลทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ขาดโอกาสในด้านต่าง ๆ ตามมา เช่น ขาดโอกาสที่จะประกอบอาชีพที่ตีรวมทั้งโอกาสที่จะพัฒนาตนเองให้ทัดเทียมผู้อื่นเมื่อจะต้องออกไปใช้ชีวิตอยู่ในครอบครัวชุมชนและสังคม วิธีการหนึ่งที่จะสามารถช่วยเหลือและพัฒนาเด็กและเยาวชนเหล่านี้ให้กลับตนเป็นพลเมืองดีให้มีคุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์และเป็นผู้ที่จะมีโอกาสในสังคมได้และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เด็กและเยาวชนเหล่านี้จึงควรได้รับการพัฒนาที่ถูกต้องก็จะเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและการพัฒนาให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีคุณภาพนั้นด้วยวิธีการให้การศึกษา โดยจัดการศึกษาให้เด็กและเยาวชนกลุ่มพิเศษนี้ในลักษณะของการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพราะการศึกษานอกระบบโรงเรียนเข้ามามีส่วนในการเตรียมคนให้พร้อมและเกื้อหนุนให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ เป็นไปได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้เพราะการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีลักษณะเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชนในแง่ที่สามารถปรับให้เข้ากับสภาพความเป็นอยู่และ

ความต้องการของสังคมทุกระดับได้อย่างรวดเร็วและหลายรูปแบบ (โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์, 2530) ซึ่งเป็นหน้าที่หนึ่งของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางในการจัดการศึกษา นอกโรงเรียนสายอาชีพให้แก่เด็กและเยาวชนเหล่านี้เพื่อนำความรู้ไปพัฒนาตนเองและสังคม เพราะถ้าการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพไม่ได้ผลเท่าที่ควรก็จะทำให้เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ไม่สามารถนำวิชาชีพเหล่านั้นไปใช้ประกอบอาชีพได้ ทำให้เขาเหล่านั้นไร้อาชีพซึ่งจะมีส่วนผลักดันให้เด็กและเยาวชนต้องกระทำผิดซ้ำและกลายเป็นปัญหาของสังคมส่วนรวมต่อไปอีก ถ้าการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นก็จะส่งผลให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้สามารถนำวิชาอาชีพที่ได้ศึกษาไปประกอบอาชีพสุจริตได้ผลดีมีคุณธรรม เป็นการเพิ่มรายได้ทำให้มีเศรษฐกิจดีขึ้น สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัว สังคมและประเทศชาตินอกจากนี้เด็กและเยาวชนเหล่านี้จะมีชีวิตที่ดีงาม เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและมีคุณภาพ ช่วยพัฒนาประเทศชาติได้อย่างสมบูรณ์ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่น ก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคมและเพื่อความมั่นคงของรัฐในที่สุด ดังนั้นด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวของโรงเรียนผู้ใหญ่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตัวแปรที่เกี่ยวกับเพศ อายุ และระดับการศึกษาเป็นตัวแปรที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วว่าเป็นตัวแปรที่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องของความคิดเห็นดังนี้ เพศ แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่างกัน (บุษกร เพชรวิวรรณ์, 2519) อายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่างกัน (ยุทธนา ปิยะจันทร์, 2531) และระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน (รังสรรค์ สลับแสง, 2527 และผ่องศรี ศรีวิ้ง, 2536) นอกจากนี้ตัวแปรเหล่านี้เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ เนื่องจากวิชาอาชีพที่จัดสอนสำหรับเพศชายและเพศหญิงจะมีความแตกต่างกัน บางวิชาอาชีพมีความเหมาะสมกับผู้เรียนเพศหญิง เช่น วิชาอาชีพการประดิษฐ์ดอกไม้ ตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี หรืออาหารและขนม เป็นต้น และบางวิชาอาชีพเหมาะสมกับผู้เรียนเพศชายเช่นวิชาอาชีพช่างเครื่องยนต์ ช่างเครื่องทำความเย็น ช่างไม้ครุภัณฑ์ และช่างเชื่อมโลหะ เป็นต้น ในทำนองเดียวกันผู้เรียนที่มีอายุแตกต่างกัน การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพก็ต่างกัน เช่น บางวิชาอาชีพจัดให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ และบางวิชาอาชีพเหมาะสมกับเยาวชนหรือผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่น นอกจากนี้ระดับการศึกษาก็มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ เช่น วิชาอาชีพบางวิชาไม่

เหมาะกับผู้เรียนที่ไม่มีพื้นฐานความรู้หรือมีระดับการศึกษาน้อย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนตลอดจนการวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพของโรงเรียนผู้ใหญ่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพของโรงเรียนผู้ใหญ่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางในด้านหลักสูตร ครูผู้สอน ผู้เรียน วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล ตามความคิดเห็นของผู้เรียนและครูผู้สอน
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีภูมิหลังได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกันเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพของโรงเรียนผู้ใหญ่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางในด้านหลักสูตร ครูผู้สอน ผู้เรียน วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนและการวัดผลและประเมินผล

สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แนวความคิดเกี่ยวกับความแตกต่างกันระหว่างบุคคล (Individual Different) และแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการ (Development) และงานวิจัยซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับงานวิจัยที่ศึกษามาใช้ประกอบในการตั้งสมมติฐาน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้กล่าวไว้ว่า "บุคคลทุกคนจะมีความแตกต่างกันจึงทำให้เกิดความสนใจ ความชำนาญ ทักษะและความสามารถที่ต่างกันไป โดยเฉพาะในเรื่องความแตกต่างกันในด้านเพศนี้ ได้มีผู้ทำการศึกษาถึงคุณลักษณะต่าง ๆ ว่า ผู้หญิงและผู้ชายมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน ตั้งแต่โครงสร้างทางสรีระความต้องการ ความคิดเห็น ทศนคติ ความเชื่อ และแม้แต่เรื่องของการวางแผนและการตัดสินใจ ยังมีความต่างกัน" (นิภา แก้วศรีงาม, 2530) และศิริพันธ์ ดำรงผล (2534) ได้กล่าวในลักษณะเดียวกันว่า "เด็กแต่ละระดับอายุจะมีลักษณะพัฒนาการแตกต่างกัน

ในระยะวัยรุ่นตอนปลายทัศนคติและค่านิยมจะคงที่มากกว่าวัยเด็กและวัยรุ่นตอนต้น และความแตกต่างระหว่างเพศแสดงให้เห็นตั้งแต่ระยะทารกจนถึงวัยรุ่น ทั้งสองเพศจะมีลักษณะทางชีววิทยาและการดำเนินชีวิตต่างกัน เพราะสังคมกำหนดบทบาททางเพศให้หญิงและชายต่างกัน" นอกจากนี้มีแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการ ซึ่งกล่าวไว้ว่า "พัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ทั้งทางด้านการมีวุฒิภาวะทางด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ พัฒนาการทางด้านสังคม บุคลิกภาพ สติปัญญา ซึ่งเป็นลักษณะของการกระทำที่แตกต่างกันออกไป การแสดงออกเหล่านี้ในแต่ละบุคคลย่อมไม่เหมือนกัน บุคคลทุกคนย่อมถูกหล่อหลอมและได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างกันทั้งสิ้น" (อุบลรัตน์ เฟื่องสถิตย์, 2532) และจากผลการศึกษาของบุษกร เพชรวิวรรณ์ (2519) ที่ได้ศึกษาทัศนคติของนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อครูในโรงเรียนภาคกลาง พบว่า นักเรียนชายและหญิง มีทัศนคติทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรังสรรค์ สลับแสง (2527) ได้ศึกษาทัศนคติของนักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีต่อครูผู้สอนการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา นักศึกษาระดับที่ 3 กับระดับที่ 4 มีทัศนคติและความคิดเห็นต่อครูด้านการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ ยุทธนา ปิยะจันทร์ (2531) ได้ศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่อกิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนเพื่อพัฒนาอาชีพของงานพัฒนาชุมชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า เยาวชนที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในโครงการตัดเย็บเสื้อผ้า และผ่องศรี ศรีวัง (2536) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูสอนนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ พบว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีวุฒิทางการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูสอนนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานในลักษณะสมมติฐานแบบไม่มีทิศทาง (Non-directional hypothesis) ดังนี้

1. ผู้เรียนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพในด้านต่าง ๆ ทั้ง 6 ด้านแตกต่างกัน
2. ผู้เรียนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพในด้านต่าง ๆ ทั้ง 6 ด้านแตกต่างกัน

3. ผู้เรียนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาออกโรงเรียนสายอาชีพในด้านต่าง ๆ ทั้ง 6 ด้านแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ผู้เรียนสายอาชีพซึ่งเป็นเยาวชนที่ได้รับคำสั่งของศาลเยาวชนและครอบครัวกลางให้เข้ารับการฝึกและอบรมในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง และกำลังศึกษาวิชาอาชีพในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 ของโรงเรียนผู้ใหญ่ที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนและกระทรวงยุติธรรมร่วมกันจัดขึ้น เพื่อบริการการศึกษาด้านวิชาชีพแก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ในที่นี้คือ ผู้เรียนสายอาชีพในโรงเรียนผู้ใหญ่เทพการุณย์ 251 คน โรงเรียนผู้ใหญ่บ้านมุกิตา 31 คน โรงเรียนผู้ใหญ่เทพปราณี 68 คน และหน่วยวิชาชีพบ้านอุเบกขา 81 คน รวมทั้งสิ้น 431 คน และครูผู้สอนวิชาชีพในโรงเรียนผู้ใหญ่เทพการุณย์ 20 คน โรงเรียนผู้ใหญ่บ้านมุกิตา 3 คน โรงเรียนผู้ใหญ่เทพปราณี 5 คน และหน่วยวิชาชีพบ้านอุเบกขา 4 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 32 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนสายอาชีพ ที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยการสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรผู้เรียนสายอาชีพตามโรงเรียน ในข้อที่ 1 ซึ่งมีประชากรทั้งหมดต่ำกว่า 500 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่าง 113 คน จากตารางสำเร็จของทาโร ยามาเนะ ซึ่งมีความแม่นยำในการสุ่มมากกว่าร้อยละ 90 ที่ระดับสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Yamane, 1970 อ้างถึงใน ประคองกรรณสูต, 2535) แล้วสุ่มตัวอย่างผู้เรียนมาโรงเรียนและเป็นสัดส่วนกับจำนวนผู้เรียนสายอาชีพทั้งหมด ได้กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนสายอาชีพจากโรงเรียนผู้ใหญ่เทพการุณย์ 65 คน โรงเรียนผู้ใหญ่บ้านมุกิตา 8 คน โรงเรียนผู้ใหญ่เทพปราณี 19 คน และหน่วยวิชาชีพบ้านอุเบกขา 21 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 113 คน แต่ได้แบบสอบถามกลับคืนมา 110 ชุด คิดเป็นร้อยละ

2.2 กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนวิชาชีพ เนื่องจากมีจำนวนน้อยมาก ผู้วิจัยจึงใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษาครั้งนี้ ได้กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนวิชาชีพจากโรงเรียนผู้ใหญ่มากาญญ์ 20 คน โรงเรียนผู้ใหญ่มุกดา 3 คน โรงเรียนผู้ใหญ่เทพธานี 5 คน และหน่วยวิชาชีพบ้านอุเบกษา 4 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 32 คน

3. ตัวแปรในการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ภูมิหลังของผู้เรียนสายอาชีพของโรงเรียนผู้ใหญ่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ซึ่งผู้วิจัยศึกษาเฉพาะด้านดังนี้

3.1.1 เพศ

3.1.2 อายุ

3.1.3 ระดับการศึกษา

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของผู้เรียนสายอาชีพเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาออกโรงเรียนสายอาชีพของโรงเรียนผู้ใหญ่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ในด้านต่าง ๆ 6 ด้านดังนี้

3.2.1 ด้านหลักสูตร

3.2.2 ด้านครูผู้สอน

3.2.3 ด้านผู้เรียน

3.2.4 ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

3.2.5 ด้านสื่อการเรียนการสอน

3.2.6 ด้านการวัดผลและประเมินผล

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ภูมิหลัง หมายถึง รายละเอียดของผู้เรียนที่เรียนสายอาชีพของโรงเรียนผู้ใหญ่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางในเรื่องเพศ อายุ และระดับการศึกษา

1.1 เพศ หมายถึง ผู้เรียนหญิง และผู้เรียนชาย ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้

1.2 อายุ หมายถึง อายุจริงของผู้เรียนแต่ละคนซึ่งผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ อายุต่ำกว่า 18 ปี และอายุ 18 ปีขึ้นไป

1.3 ระดับการศึกษา หมายถึง พื้นฐานการศึกษาเดิมของผู้เรียนสายอาชีพ ก่อนที่ศาลกำหนดให้เข้ารับการฝึกและอบรมในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ซึ่งผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ระดับ คือระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า และระดับมัธยมศึกษาและสูงกว่า

2. สภาพการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ หมายถึง ลักษณะการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีพของ โรงเรียนผู้ใหญ่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ตามความคิดเห็นของผู้เรียนและครูผู้สอนสายอาชีพ ซึ่งแบ่งเป็น 6 ด้าน ดังนี้

2.1 หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ (วิชาชีพ ระยะสั้น) ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนผู้ใหญ่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง

2.2 ครูผู้สอน หมายถึง ครูวิชาชีพที่ทำหน้าที่สอนในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพในโรงเรียนผู้ใหญ่เทพการุญย์ โรงเรียนผู้ใหญ่บ้านมุกิตา โรงเรียนผู้ใหญ่เทพปราณี และหน่วยวิชาชีพบ้านอุเบกขา

2.3 ผู้เรียน หมายถึง เยาวชนชายและหญิงที่เรียนในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพในโรงเรียนผู้ใหญ่เทพการุญย์ โรงเรียนผู้ใหญ่บ้านมุกิตา โรงเรียนผู้ใหญ่เทพปราณี และหน่วยวิชาชีพบ้านอุเบกขา

2.4 วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง พฤติกรรมร่วมกันระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียนจัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้และประสบการณ์ตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

2.5 สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ที่ช่วยให้การเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 การวัดผลและประเมินผล หมายถึง เครื่องมือตรวจสอบความรู้ความสามารถของผู้เรียนวิชาชีพต่าง ๆ ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร

3. ปัญหาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ หมายถึง ข้อขัดข้องหรืออุปสรรคในการเรียนของผู้เรียนและการสอนของผู้สอนด้านอาชีพของ โรงเรียนผู้ใหญ่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางตามความคิดเห็นของผู้เรียนและครูผู้สอนสายอาชีพตามลำดับในด้านหลักสูตร ครูผู้สอน ผู้เรียน วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบสภาพและปัญหาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพของ โรงเรียนผู้ใหญ่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางในด้านหลักสูตร ครูผู้สอน ผู้เรียน วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนและการวัดผลและประเมินผล
2. เป็นแนวทางแก่ผู้บริหารและครูผู้สอนวิชาชีพเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพของ โรงเรียนผู้ใหญ่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น
3. เป็นแนวทางในการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ แก่ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง และกรมการศึกษานอกโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง